

Revitalisering cursus- en contractonderwijs 'Aoc-besturen missen focus op bedrijvenmarkt'

Als ondernemers de markt op. Dat is volgens André Bomers de uitdaging voor aoc's. Bedrijfsgericht, vraaggestuurd, klein, praktisch, competentiegericht en leuk. Met docenten die ten minste een dag in de week ook cursussen geven.

"Eenpitters", zegt André Bomers, voorzitter College van Bestuur van AOC Oost. Cursuscoördinatoren die beleidsmatig nauwelijks gesteund door CvB's zelf poogden een deel van de markt naar zich toe te trekken. "Dat kenmerkte tot nogtoe het cursus- en contractonderwijs bij aoc's." Die coördinatoren hebben veel ruimte gekregen omdat aoc's, aldus Bomers, niet goed weten wat ze met dat cursus- en contractonderwijs aan moeten. "De CvB's missen de focus op de bedrijvenmarkt."

En dat terwijl het landbouwonderwijs ooit begon als cursusonderwijs, met rondtrekkende docenten en wintercursussen. Aoc's verschoven de aandacht naar dagonderwijs. Ze hebben nu hooguit zes of zeven procent van de markt van het groene cursus- en contractonderwijs in handen. Aldus een onderzoek van het Max Goote Kenniscentrum. De aoc's gaan heel verschillend met dit cursusonderwijs om. Bij de een levert het nog aardig wat op, bij de ander hangt het er maar bij. Vanuit het bedrijfsleven is de belangstelling inge-

zakt. Argumenten: de school is te star, niet klantgericht, docenten zien liever leerlingen dan kritische cursisten en met vakanties ligt de zaak plat. Dan komen bedrijven voor de gesloten deur. Ze kijken bovendien naar directe toepasbaarheid van de cursusinhoud en horen liefst verhalen waar ze in de praktijk wat mee kunnen. Kunnen scholen dat wel leveren?

Van het traditionele cursusonderwijs is, aldus Bomers, nu de afdelingen landbouw op de meeste aoc's zijn 'verschrompeld', weinig over. Hooguit licenties gewasbescherming, economische vorming toekomstig ondernemers (evto) of ondernemerschap. Het zijn verder vooral 'in company'-cursussen voor groenbedrijven, voeding, loonwerk, sociale werkvoorziening of platteland vernieuwing.

Ondernemerschap

Revitalisering van het aoc-cursusonderwijs heeft al langer aandacht. Vraag je naar motieven, dan is het antwoord: extra inkomsten, deskundigheidsbevordering van het eigen personeel, naamsbekendheid, synergie met opleidingen en de maatschappelijke vraag. Voordelen die meestal ruim opwegen tegen nadelen als beperkte winst, lastige organisatie en wegtrekken van de beste docenten uit het reguliere onderwijs. Aoc's willen er graag meer aan doen, maar weten niet hoe. "Iedereen zoekt", zegt Bomers. De algemene ledenvergadering van de AOC Raad wil daarom nog voor de zomervakantie een beleidsmatige toekomstvisie produceren. Cursus- en contractonderwijs in relatie tot leven lang leren en competentiegericht onderwijs. En leidraad voor revival. Ondernemer-

schap is volgens Bomers dan cruciaal. Voorheen werd een deel van de cursussen weggezet met MacSharry-middelen en de kaderbrieven. Waarbij dat cursusonderwijs ook een instrument voor LNV-beleid was. "Dat lijkt leuk," zegt Bomers, "maar het heeft weinig met echt ondernemerschap te maken." Aoc's als kennisondernemingen. Dat is het idee. Hij en zijn collega's hebben dat gezien bij ROC de Leijgraaf, in de zogenaamde VONK-plannen uit 2002. Die plannen (Van onderwijsinstelling naar

kennisonderneming) hielden in dat een roc zowel loopbaancentrum als kennisonderneming zou moeten zijn. Dat docenten midden in de maatschappij zouden moeten staan, op de hoogte van de nieuwste ontwikkelingen en naast het reguliere onderwijs allemaal ook actief in het contractonderwijs.

Geïnspireerd door De Leijgraaf is in 2004 een adviseur, Frans Dolmans, aan de slag gegaan. Hij heeft processen beschreven, maar zijn resultaat was voor de cursuscoördinatoren onvoldoende.

Initieel leren en postinitieel leren dicht bij elkaar. Dat zou betekenen dat docenten ten minste een dag in de week cursussen geven. Zo richten ze zich meer naar buiten, staan dicht bij bedrijven staan en kunnen ook het initiële onderwijs verrijken

Geen visie, oordeelden zij, en de voorstellen sloten niet aan bij waar zij mee bezig waren.

Sleeptouw

“Een goed visiedocument bleef echter wel nodig”, zegt Bomers. Een document met een analyse van de huidige situatie,

de kansen en bedreigingen, met een idee over hoe je de gewenste synergie met de reguliere opleidingen zou kunnen krijgen en met de ambitie voor 2010. Een beeld van aanpak en organisatie.

“Veel onderwijsinstellingen hebben een aparte poot geprobeerd”, zegt Bomers.

“Cursus- en contractonderwijs in een BV →

Onderzoek Max Goote Kenniscentrum

(Gegevens uit 2004, met name over contractonderwijs op roc's)

- Contractonderwijs is meestal maatwerk, vraaggericht (55%), bij minderheid is sprake van 'open inschrijving', aanbodgegericht (38%);
- Trend dat in 2004 contractactiviteiten minder in BV's zijn georganiseerd en vaker in clusters en units;
- Omzet varieert van 14 duizend tot 8 miljoen euro per school, 6 tot 9 procent van de omzet;
- Tendens dat er vaker docenten / cursusleiders van buiten de instelling worden aangetrokken;
- Grootste knelpunten, aldus respondenten: organisatie en flexibiliteit. In mindere mate: cao, docenten en de markt;
- Verwachtingen: meer marktwerking en vraaggerichte educatie in mbo; werken aan Lissabon-doelstellingen; voucherstelsel met vouchers per burger voor leven lang leren; meer informeel leren, duaal, meer toegespitst op eigen situatie in plaats van kant-en-klaar scholingspakket.

Aoc's hebben vaak nog geen analyse van de regionale markt gemaakt en ze hebben geen zicht op de innovatietrajecten in het bedrijfsleven

of stichting (in plaats van een unit, afdeling of cluster), maar ze zijn daar van teruggekomen. Er was geen synergie."

Hij verdiepte zich voorjaar 2005 in de mogelijkheden. Vanuit zijn positie bij AOC Oost en als lid van de AOC Raad. Hoe kan het cursus- en contractonderwijs weer aan het aoc-gebouw worden toegevoegd?

Benadering was, zo vertelt hij, niet zozeer: wat levert het ons op als aoc's, maar

wat is er eigenlijk nodig om het bedrijfsleven te ontwikkelen? Bedrijven willen concurrentiepositie en arbeidsproductiviteit verbeteren en de competenties op peil houden. En beroepen ontwikkelen zich. Dat betekent dat je als ondernemer continu moet vernieuwen, voortdurend alert moet zijn en steeds moet kijken wat er nodig is om bij te blijven.

Bomers verwijst ook naar de Lissabon-overeenkomst (2000): een kennisinten-

sieve economie. Dat impliceert onder andere grotere deelname aan postinitieel onderwijs. Aoc's en roc's pakken dat in zijn ogen onvoldoende op.

'Aoc's in de markt', zo heet de presentatie waarmee hij de zaak op sleeptouw zou willen nemen. Voortbordurend op het rapport 'Roc's in de markt' van het Max Goote Kenniscentrum uit 2002 en het seminar 'pro's en contra's van contractactiviteiten' van een jaar geleden.

Egypte

Kern van de boodschap van Bomers is dat het initiële onderwijs en het postinitiële onderwijs dicht bij elkaar moeten komen. Er is immers een groeiemarkt voor het postinitiële leren.

In die nieuwe situatie beperken docenten zich niet meer tot het een of het ander en geven ze ten minste een dag in de week cursussen. Met als groot voordeel dat ze meer naar buiten gericht raken, dicht bij de bedrijven staan en met wat ze opsteken in het postinitiële onderwijs, hun initiële onderwijs kunnen verrijken.

“Leven lang leren begint voor leerlingen niet pas als ze van school gaan, maar zodra ze hun beroepsopleiding beginnen. Je moet dan zelf al verantwoordelijkheid nemen.”

Initieel en postinitieel dicht bij elkaar, maar bovendien moet het cursusonderwijs veranderen. “Leren moet weer leuk zijn”, zegt Bomers. Authentiek en competentiegericht. Scholen moeten werken met resultaatgerichte teams en klein blijven met behulp van grootschaligheid.

Hij presenteerde dit verhaal aan aoc-bestuurders en aan cursuscoördinatoren. Mensen als Dirk Bosch, cursuscoördinator van De Groene Welle, en Ger van Laak, van P3 Transfer (Prinsentuin), zijn positief. Ze bevestigen dat ze al op die weg zitten. Bomers: “De aoc’s laten ook kansen liggen als ze het niet doen. Dat verzwakt hun concurrentiepositie

in de regio. Ze moeten zich wel ontwikkelen.” En CvB’s moeten zich volgens hem echt op de bedrijvenmarkt richten. In 2002 werd het verhaal dat scholen loopbaancentra en kennisondernemingen moesten worden, nog beschouwd als luchtfietseriej, zegt Bomers. Maar dat is nu wel veranderd. “Hier liggen de potten van Egypte. En bovendien kost het de bedrijven eigenlijk niets. Ze kunnen gebruik maken van scholingsfondsen van Colland. En ze krijgen beter personeel. Gemotiveerder, ondernemender en initiatiefrijker.”

Aoc’s hebben dan een voordeel tegenover roc’s, denkt Bomers. Ze hebben volgens hem al meer een marktorientatie. Ze zijn pragmatischer, kleiner, flexibeler, slagvaardiger en organiseerbaarder. En ook wat onderwijs betreft lopen ze voor. Omdat ze al langer met inhoud bezig zijn, met de kwalificatiestructuren. “Als ik kijk naar de roc’s in de omgeving, dan zijn we sneller.”

Leuke dingen

“Bedrijven moeten heel sterk innoveren en hun medewerkers ontwikkelen. Niet alleen vaktechnisch, maar ook wat houding en gedrag betreft: initiatief tonen, klantgericht zijn, samenwerken, innovatief zijn, kwaliteit nastreven. Alle competenties die we ook in het dagonderwijs aan het uitvoeren zijn en voor onze medewerkers zelf. Dat scoort heel goed bij ondernemingen.”

AOC Oost is in elk geval druk bezig met

competentiegericht onderwijs, vertelt hij. “We hebben een aantal kinderziekten gehad, maar we zijn op de goede weg. Dat blijkt ook uit geluiden vanuit het bedrijfsleven. Die zien onze leerlingen actief met miniondernemingen, met praktijkleren, met allerlei opdrachten en reageren: ze zijn toch wel met leuke dingen bezig.”

Cursusonderwijs groeit weer bij AOC Oost, aldus Bomers. ‘Training & Projecten’ zoals het daar heet, wordt een in de kennisonderneming geïntegreerde serviceorganisatie die *quick scans* bij bedrijven uitvoert. Dat levert dan een leerbehoefte op waarvoor individuele leerroutes worden ontworpen.

Bedrijfsadviseurs vanuit Aequor en vanuit de aoc’s spelen daarin een grote rol. Ambitie voor 2010 is dat 30 procent omzet uit het postinitieel onderwijs komt. Aoc’s, op weg naar een positie als loopbaancentrum en kennisonderneming, worden dan beschouwd als kennispartner voor bedrijven in regio en docenten zijn minimaal 20 procent werkzaam voor het servicecentrum.

Zover is het nog niet. “Veel aoc’s hebben nog geen analyse van de regionale markt gemaakt. Ze hebben geen zicht op de innovatietrajecten in het bedrijfsleven en zien niet hoe ze hun onderwijs kunnen aanpassen. Ook wat ict betreft zijn ze niet klaar voor competentiegericht cursusonderwijs, met ruimte voor portfolio’s van cursisten.” □